

HET BESTAND

Ander werk van Arnon Grunberg:

- Blauwe maandagen*
Roman 1994
Figuranten
Roman 1997
De troost van de slapstick
Essays 1998
De heilige Antonio
Novelle 1998
Het veertiende kippetje
Scenario 1998
Liefde is business
Gedichten 1999
Fantoompijn
Roman 2000
De geschiedenis van mijn kaalheid
(oorspr. verschenen onder de naam Marek van der Jagt)
Roman 2000
De Mensheid zij geprezen
Lof der Zotheid 2001
Amuse-gueule
Vroege verhalen 2001
Monogaam
(Marek van der Jagt)
Boekenweekessay 2002
Gstaad
(Marek van der Jagt)
Roman 2002
De asielzoeker
Roman 2003
Grunberg rond de wereld
Verhalen 2004
Het aapje dat geluk pakt
Novelle 2004
De joodse messias
Roman 2004
De techniek van het lijden
Essays 2005
- Grunbergbijbel*
Het beste uit de Bijbel 2005
Tirza
Roman 2006
Omdat ik u bekeer
Brieven 2007
Ik ging van hand tot hand
(Marek van der Jagt)
Verzameld werk 2008
Onze oom
Roman 2008
Kamermeisjes en soldaten
Journalistieke reportages 2009
Het verraad van de tekst
Albert Verwey-lezing 2009
Huid en Haar
Roman 2010
Brieven aan Esther
Brieven 2011
De Mensendokter
Raadgevingen 2011
Voetnoot
Columns 2012
De man zonder ziekte
Roman 2012
De receptioniste
Verhaal 2012
Buster Keaton lacht nooit
Filmessays 2013
De christelijke nacht en de mechanische rede
Frederik Muller-lezing 2013
Apocalyps
Verhalen 2013
Voetnoot 2
Columns 2014

Arnon Grunberg

Het bestand

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam 2014

www.arnongrunberg.com

www.nijghenvanditmar.nl

Copyright © Arnon Grunberg 2014

Omslag Studio Ron van Roon

Typografie Zeno Carpentier Alting

NUR 301 / ISBN 978 90 388 9988 6

*With the lights out
It's less dangerous*

Nirvana

RULES OF THE INTERNET: #30
THERE ARE NO GIRLS ON THE INTERNET

Kauwen is mediteren. Al ruim twaalf uur heeft Lillian, een jonge vrouw met vijf tatoeages, waarvan vier discreet, niet gemediteerd. Nu ze in de auto zit op weg naar het sollicitatiegesprek stopt ze de ene winegum na de andere in haar mond. Hoewel het lente is heeft een man op de radio het over een herfststorm. In haar straat was inderdaad een boom omgevallen, de brandweer had moeten uitrukken. Een Audi was verpletterd maar er zat niemand in. De boom was voor niets geveld. Lillian kan het nog niet opbrengen om alle mensen een lang leven, gezondheid en geluk toe te wensen. Nu en dan hoopt ze dat iemand verpletterd wordt, wat niet wil zeggen dat ze geen schaamte kent over dergelijke gedachten. De mens is werk in uitvoering. Lillian beseft hoeveel werk er nog te doen valt. Haar ouders hebben vaak gezegd: 'Zo zijn wij mensen nu eenmaal, het is onze natuur.' Als dat realisme is,

dan kun je je net zo goed meteen van een hoog gebouw storten. Wat Lillian ook heeft overwogen, ze was op een hoog gebouw gaan staan, maar na een paar minuten dacht ze: nee, toch maar niet. Het waaide hard. En ze zag zichzelf daar al beneden liggen. De rotzooi, het vlees dat van het trottoir zou moeten worden geschraapt, een kind dat haar per ongeluk zou zien vallen en dat maandenlang, misschien wel voor altijd, getraumatiseerd zou zijn. Dit was niet de methode.

Vannacht had ze over Zlatan Ibrahimović gedroomd. Hij sprak haar aan in een ruimte die vaag op een buurthuis leek. Ze had zich niet afgevraagd wat Zlatan Ibrahimović in een buurthuis deed, mensen hebben recht op geheimen. ‘Kun je met me meegaan?’ had Zlatan gevraagd, waarna ze samen de trap op liepen. Daar eindigde de droom, die ze kort na het wakker worden met behulp van wat steekwoorden in haar dromenboekje noteerde.

De naam Zlatan beviel haar, daarom had ze een jaar geleden zijn boek besteld. Een paar maanden had ze veel met Zlatan gesproken, maar die gesprekken liggen achter haar.

Een kennis van Lillian – de kennis was ooit Lillians vriendin en werd toen geleidelijk aan meer een vriendin van de ouders van Lillian – die al een paar keer had gezegd dat het tijd werd dat ze ophield met die onzin en ging doen wat andere mensen ook deden, was bereid Lillian met de auto naar het kantorencomplex te brengen waar het sollicitatiegesprek zou

plaatsvinden. Lillian heeft geen auto, wel een racefiets die ze nauwelijks gebruikt. Lang heeft ze geloofd dat ze een oosterse prinses was, oosterse prinsessen zitten niet op een racefiets. Helemaal losgelaten heeft ze dat geloof niet. Je laat een geloof ook niet los, hooguit laat het jou los, vaker moet je het uit je lichaam trekken als een teek. Mongolië, de steppen, daar zou ze heen willen. Met de Transmongolië Express zou ze willen reizen. Het woord 'samowaar' maakt ongeveer net zoveel verlangen in haar los als de foto van een verdwenen geliefde. Hoe groter het verlangen, hoe heviger de pijn. Mongolië is haar beloofde land, hoewel haar rossige haar vermoedelijk met Ierse voorouders te maken heeft en ze nog nooit ten oosten van Berlijn is geweest.

Verwoed kauwend beseft ze dat de kans groot is dat ze eindelijk productief gaat worden, misschien net zo productief als Zlatan. Ze is klaar om in loondienst te gaan. Dat moet ze ook zeggen tijdens het sollicitatiegesprek: 'Neem mij in dienst.' Of: 'Ik ben zover. Ik ben gereed.'

'Je smakt,' zegt de kennis. 'Lillian, je bent aan het smakken.'

Twee weken geleden heeft Lillian haar vader begraven. Een slopende ziekte, het was razendsnel gegaan. Een collega van hem had gesproken en Lillian had een gedicht voorgedragen en enkele herinneringen opgehaald. Eerst een herinnering aan een fietstocht, toen een herinnering aan de school waar haar vader had lesgegeven en tot slot een herinnering aan een

moment van gedeelde intimiteit voor een tent ergens in Frankrijk gedurende een tropische nacht, waarin haar vader zoals gewoonlijk anderhalve fles rode wijn had gedronken en langdurig had gefilosofeerd over zijn in de knop gebroken wetenschappelijke carrière. Haar moeder wilde niets zeggen. De mensen vonden dat Lillian mooi had gesproken. Ze had hem goed getroffen, zeiden ze, al zei een enkeling dat ze bepaalde details ook wel achterwege had kunnen laten. Een oud-leerling had een lied gezongen.

Lillians vader was een bevlogen biologieleraar geweest die elk jaar nieuwe proefwerken maakte, terwijl collega's de proefwerken van verleden jaar en het jaar daarvoor gewoon kopieerden. Na afloop hadden ze in besloten kring – de overblijfselen van het gezin, enkele familieleden, drie goede vrienden en twee oud-leerlingen – pannenkoeken gegeten. In het pannenkoekenhuis had ze besloten dat ze de naam van de vader ergens op haar lichaam zou laten tatoeëren, maar ze wist nog niet waar. Misschien op haar billen, daar was nog plaats. Ze had eens een wees ontmoet die de namen van haar ouders op haar billen had laten tatoeëren; links de vader, rechts de moeder. Toen ze vroeg: 'Waarom?', had de wees geantwoord: 'Ik heb ze nooit gemogen en zij mij ook niet.'

De regen is opgehouden, maar het stormt nog steeds. Lillian kijkt naar de wolken: Nederlandse luchten, de steppe komt maar niet dichterbij. Ooit heeft ze drie weken in Brussel gewoond – ze was erheen gegaan

om een workshop bij te wonen van een groepje beroemde anarchisten over consensus en hoe je tot consensus kon komen, maar na een paar dagen had ze genoeg van de workshop en toen heeft ze haar eerste tatoeage laten zetten. Op haar linkerpols. Eerst wilde ze daar in kleine letters het woord 'geluk' laten zetten om zichzelf eraan te herinneren dat ze gelukkig moest zijn – ze kon nogal vergeetachtig zijn en ze weet het daaraan dat ze betrekkelijk zelden gelukkig was, ze vergat het gewoon – maar toen bedacht ze dat dat woord een averechtse uitwerking op haar zou kunnen hebben en ze besloot er 'pijn' van te maken, om zichzelf eraan te herinneren dat de pijn overal op de loer ligt. Als een rat ligt de pijn op je te wachten, klaar om toe te happen, altijd gereed om stukjes vlees uit je lichaam te bijten. Je moet de rat ontwijken, maar soms zit er niets anders op, dan moet je met hem vechten. En zij heeft met de rat gevochten. Hij heeft gebeten, zij heeft teruggebeten, ze hebben elkaar verscheurd. Toen ze eenmaal in de tatoeageshop zat werd het niet het woordje 'pijn' maar een Chinees teken waarvan ze de betekenis is vergeten; ze was aangeschoten. De tatoeëerder had een bedwelmende stem. 'Het woord "pijn" hoort niet op jouw lichaam thuis,' zei hij en hij adviseerde haar het Chinese teken. Hij heeft ook voor haar gezongen terwijl hij met de naalden bezig was.

Nog drie winegums, dan is de zak leeg. Ze heeft weer eens ontbeten met winegums, die droom over Zlatan vroeg erom. Als je 's nachts Zlatan in een

buurthuis ontmoet ga je 's ochtends geen fruit snijden om door je yoghurt te mengen.

Haar beste vrienden zijn virtuele vrienden, maar de vrouw die naast haar zit kent ze nog van de lagere school. Ze zijn kennissen gebleven in die onvolmaakte, teleurstellende en doorgaans behoorlijk lelijke wereld die door sommige mensen 'werkelijkheid' wordt genoemd.

Terwijl ze in een pannenkoek met appel en spek aan het snijden was had een tante gevraagd: 'En, Lillian, weet je wat je nu gaat doen?' Alsof ze al die jaren alleen maar iemand was geweest die dat niet wist. Ze had talloze chatrooms bevolkt als oosterse prinses, luisterend naar de naam Princess Saba, of PSaba en soms gewoon PS, voor intimi. Ook opereerde ze onder de naam P, want als je naam maar uit één letter bestond konden ze je niet googelen, en dat waren nog maar enkele van de aliassen die ze had gebruikt om haar bestaan mee vorm te geven. Een oosterse prinses op het internet was een zeldzaamheid. In die betere wereld was je niet gedetermineerd, ook niet geslachtelijk, desgewenst kon je jezelf iedere dag opnieuw vormgeven en er verschillende, zelfs tegenstrijdige identiteiten op nahouden. Het gevaar bestond dat je sporen naliet, maar als je een beetje bedreven was kon je de sporenzoekers misleiden of het achterlaten van sporen voorkomen. Voor wie wilde was het verleden een illusie.

Als kind had Lillian een tijd gedacht dat ze een

jongen was, tot ze het licht zag en begreep dat ze een oosterse prinses was in een betrekkelijk doorsnee en belachelijk wit meisjeslichaam. Het gebeurde op haar dertiende, om precies te zijn op 19 juni 2003 op het Centraal Station in Den Haag. Meer wil ze er niet over kwijt. Hooguit dat ze echt het licht zag, dat ze duizelig was geworden en dat iemand had gevraagd: ‘Gaat het, meisje? Wil je even zitten?’

De oosterse prinses zit het liefst achter haar laptop.

Dit zijn de vijf studies die Lillian is begonnen: technische informatica, communicatiewetenschappen, diergeneeskunde, psychologie en lucht- en ruimtevaarttechniek. Ergens tussen communicatiewetenschappen en diergeneeskunde in begon ze voornamelijk online te leven, en lucht- en ruimtevaarttechniek was ze alleen gaan studeren omdat ze de eerste oosterse prinses wilde zijn die de ruimte in ging, maar na een paar weken studeren had ze ingezien dat dat niet de juiste studie was om die ambitie te verwezenlijken.

In het pannenkoekenhuis was een nerveuze stilte gevallen. Kennelijk vroegen meer aanwezigen zich af wat Lillian nu ging doen, kennelijk was dat de meest urgente vraag na de begrafenis van haar vader. Ze keek naar het Chinese teken op haar pols. De mensen verwarden haar; hun vragen, hun blikken, hun stiltes, hun lichamelijkeheid. Vooral dat laatste. Konden er geen mensen worden uitgevonden zonder lichaam? Dat was voor iedereen het beste. Als je de totale we-

reldbevolking nam, welk percentage liep dan met een lichaam rond dat voldeed aan algemeen geaccepteerde maatstaven? En zelfs als de mensen enige tevredenheid over hun lichaam konden opbrengen en naar eer en geweten konden beweren: 'het exemplaar dat mij is toegewezen voldoet eigenlijk prima,' hoelang duurde die periode? Voor je goed en wel tevreden kon zijn begon het verval. De geschiedenis van de mens kon in één zin worden samengevat: een ontsnappingspoging aan het eigen lichaam. Werd het niet tijd de enige juiste conclusie te trekken en mensen te creëren aan wie geen lichaam meer vastzat? Wie de mens als ideaal serieus nam moest wel nee zeggen tegen het vlees.

Iedereen bleef maar naar haar kijken behalve haar moeder, die bestudeerde haar pannenkoek zoals een archeologe een stukje vaas bestudeert dat ze net heeft opgegraven. Ze waren de enige gasten in het pannenkoekenhuis.

'Ik ga werken,' had Lillian uiteindelijk gezegd, 'ik heb een sollicitatiebrief geschreven.' Ze had een opdracht gekregen, eindelijk wist ze wat haar taak was. Ze was een vrouw met een missie.

Uit sommige monden had opgelucht gesteun geklonken, alsof enkele van haar familieleden en vrienden van haar vader door deze mededeling een klein orgasme beleefden, en een oom had gezegd: 'Jammer dat hij dit niet meer mag meemaken.' Daarna was iedereen weer verdergegaan met zijn pannenkoek. In een hoek van het restaurant had ze de rat zien zitten, maar ze had hem behendig genegeerd.

RULES OF THE INTERNET: #37
YOU CANNOT DIVIDE BY ZERO
(JUST BECAUSE THE CALCULATOR SAYS SO)

Als de maatschappij een club was, dan wilde Lillian er toch maar lid van worden. Jarenlang had de maatschappij tekenen gegeven dat ze Lillian niet hoefde en op een gegeven moment was Lillian tot de conclusie gekomen: ik hoef de maatschappij ook niet. Maar nu was ze bezig te transformeren, ze kon de metamorfose haast voelen, ze waande zich een slang die zich met verbazingwekkend gemak ontdeed van de oude huid.

Banri Watanuki, een goede vriend, misschien haar beste, had haar op het spoor gezet. 'Bij BClever zoeken ze een secretaresse. Je missie gaat beginnen,' had hij geschreven. Later had hij eraan toegevoegd: 'Stel me niet teleur.'

Twee jongensachtige mannen zitten tegenover haar en kijken haar geamuseerd en toch onderzoekend aan. Hadden ze iets anders verwacht? Zij had er

geen rekening mee gehouden dat twee mannen haar zouden ondervragen.

De blik van die ene man, hoe hij haar aanstaart, de vragen die hij haar stelt en die hij in de meeste gevallen zelf had kunnen beantwoorden als hij haar cv iets langer had bekeken, dat had ze in de auto op weg hierheen al voor zich gezien. Ze wist ongeveer wat ging komen, al had ze weinig sollicitatiegesprekken achter de rug. Wie wil kan de toekomst zien, maar de meeste mensen hebben er geen zin in.

Lillian draagt een spijkerjasje. Anders doet ze dat jasje alleen aan als ze een date heeft, zelden dus. Een sollicitatiegesprek is natuurlijk ook een soort date. Onder het spijkerjasje draagt ze een witte blouse en verder heeft ze een zwarte broek aan die betrekkelijk nieuw is.

Ze zal Banri Watanuki niet teleurstellen, ze heeft zich gekleed zoals ze vermoedt dat een vrouw van 24 zich kleedt die op een weinig bijzondere functie solliciteert. Maar werk is werk. Werk is ook leven, werk is zingeving, werk is identiteit, werk is geluk, werk is seks en vriendschap, niet noodzakelijkerwijs in die volgorde, kortom werk is God, dus ook wie op weinig aansprekende functies solliciteert doet een poging het leven te penetreren – ze zal die dingen zeggen die van haar worden verwacht, ze zal alles wat afwijkend aan haar is verstoppen, want het afwijkende is veelal beledigend en bedreigend voor de deelnemers aan de maatschappij.

Lillian stelt zich voor hoe de mannen tegenover

haar zich 's ochtends scheren. Hoe zou hun badkamer eruitzien? Ligt er een badmat? Hebben ze een vrouw of vriendin die op een avond is thuisgekomen met een badmat en die heeft gezegd: 'Schat, kijk eens wat ik heb gekocht?'

Lillian heeft fantasieën over de mensen die feitelijk weinig anders zijn dan vermoedens. Haar vader zei eens: 'Kennis is een vermoeden dat nog niet is ontkracht. Je vastklampen aan kennis is ook geloof.' Haar vader had overigens een hekel aan badmatten, hij beweerde dat er niets beter was dan de koude vloer te voelen na het douchen. Hij douchte graag koud.

Ze moet zich concentreren, zich niet laten verleiden door haar gedachten, ze moet zich op deze mannen blijven richten die ook best verleidelijke kanten hebben, hun sproeten bijvoorbeeld. Misschien zijn het eerder kerels dan mannen, zeker geen heren. Die ene zou je 'een knul' kunnen noemen. Zouden ze wel eens goed naar hun sproeten kijken? Vooral op het gezicht van de knul telt ze behoorlijk wat sproeten. Als kind deed ze pogingen haar sproeten te tellen, tot ze er niet van slapen kon, bang als ze was dat ze een vergissing had gemaakt. Tijdens het tellen van haar sproeten had ze voor het eerst begrepen dat de kans bestond dat ze was geroepen.

De mens mocht werk in uitvoering zijn, maar velen deden aan werkweigering. Hoewel ze strikt atheïstisch was opgevoed droomde ze als kind ervan non te worden, nonnen deden niet aan werkweigering. Ze wilde geen gewone knul als geliefde, ze wilde God als

minnaar. Daarna kwamen de Transmongolië Express en Mongolië in haar leven.

Echt rustig werd ze van hoofdrekenen. De getallen hadden kleuren, achter de getallen gingen werelden schuil waarvan haar vriendinnen geen weet leken te hebben. Het duurde nog jaren voor ze erachter kwam dat er mensen waren voor wie de getallen geen kleuren hadden. ‘Geef me een som,’ zei ze ’s avonds bij het eten tegen haar vader, ‘geef me nu een som. Ik heb er een nodig.’ ‘Je moet ook met ons praten,’ zei haar vader, ‘je kunt niet de hele dag hoofdrekenen.’ Vanaf die dag begon ze zich aan hem te storen zoals je je aan een lekkende kraan stoort. Als zij aan het hoofdrekenen was, dan sprak ze. Als zij om een som smeekte, dan communiceerde ze. Ook hield ze van bellenblazen, zeker één keer per maand kocht ze een voorraadje bellenblaas. Dan ging ze op haar kamer met bellenblaas spelen, daar werd ze ook heel rustig van. Haar moeder zei weleens: ‘Ben je hier niet te oud voor, Lillian?’ Lillian keek dan dwars door haar moeder heen. Soms fluisterde ze het woord ‘trut’, maar onverstaanbaar. Op haar vijftiende kreeg ze van haar vader de racefiets.

‘Wat spreekt jou aan in BClever?’ vraagt de man met de sproeten. ‘Waarom wil je hier werken?’

Ze haalt haar schouders op en speelt met een ring die ze heeft gekocht op de laatste vakantie dat ze met haar ouders mee was. Altijd fietsvakanties. Het leven van haar vader, die lekkende kraan die was opgehouden met lekken, bestond uit biologie, fietsvakanties,

rode wijn en koude douches.

‘Jullie zijn met iets bezig waar ik ook al heel lang mee bezig ben. Jullie verdedigen systemen, jullie beschermen netwerken.’

De man met de sproeten kijkt haar bemoedigend aan. Is dit wat hij wilde horen?

‘Ik heb de zwakke plekken in netwerken gezocht. Om de mensen te helpen natuurlijk. Ik ben een *white hat*. Ik vind het goed wat jullie doen, ik vind het ook spannend. Ik wil erbij horen.’

De man met de sproeten moet nu lachen. Ze weet waarom, ze ziet er niet uit als iemand die zwakke plekken in netwerken vindt, ze ziet er eerder zelf uit als een zwakke plek. Ze is meisjesachtig, ze wordt jonger geschat dan ze is. Lillian heeft iets onschuldigs.

Voor computers ging ze zich interesseren toen ze las dat computertaal uit nullen en enen bestond. De nul was strikt genomen geen getal, maar was wel een voorwaarde voor andere getallen om te kunnen bestaan. De nul fascineerde haar. Toen ze breuken gingen doen had de juf gezegd: ‘We hebben een taart, die gaan we delen.’ Maar wat was ‘geen taart’? Er was een taart, maar hij was opgegeten, dat was geen taart, dat was nul. Of: we kunnen ons voorstellen dat hier een taart is, maar hij is er niet, de taart heeft ons een loer gedraaid. Ook dat is nul. Of: we wachten op de taart maar hij is nog niet afgeleverd. Eveneens: nul. Het leek haar aannemelijk dat de wereld inderdaad uit nullen en enen bestond. De rest was versiering,

een weigering om de logica te aanvaarden, een vlucht naar voren. Taal was fictie, de werkelijkheid bestond uit getallen.

Een keer, lang geleden lijkt het, toen ze net klaar was met school – op het atheneum hadden ze altijd gezegd: ‘ze kan veel, maar ze wil weinig’ en zo had ze haar eindexamen gehaald, door veel te kunnen en weinig te willen, ze wilde uiteraard wel iets, alleen iets anders – had ze haar eerste sollicitatiegesprek gevoerd voor de functie van administratief medewerkster bij een juridisch adviesbureau. Een oudere man met een lintje op zijn revers had het over ‘doorpakken’ gehad. Toen hij dat woord voor de derde keer uitsprak zag ze voor zich hoe hij verpletterd werd door een graafmachine. Als beelden de hel zijn, dan is hoofdrekenen het paradijs. Ze had de baan niet gekregen.

Lillian is normaal en dat besef jaagt haar geen angst meer aan. ‘Er is niets speciaals aan mij, ik ben zoals iedereen, normaal,’ had ze ’s ochtends in de badkamer tegen zichzelf gezegd. Zoals andere mensen erachter komen dat ze homo zijn, zo is Lillian erachter gekomen dat ze normaal is. Lang vroeg ze zich af of ze het was of dat ze alleen maar deed alsof, en toen kwam het inzicht: ze is het, ze heeft er in ieder geval veel talent voor.

‘Op een dag verzoen je je met het onvermijdelijke en die verzoening is realiteitsbesef,’ zo had de kennis die haar hierheen had gereden gesproken. Steeds maar weer had ze herhaald hoe goed het was dat Lil-

lian deze stap zette, steeds maar weer dat woord ‘realiteitsbesef’, alsof ze bang was geweest dat Lillian zou zeggen: ‘Laat dat sollicitatiegesprek maar zitten, ik ga terug naar huis.’

Lillian was thuis blijven wonen, op die drie weken Brussel na. Na de terugkeer uit Brussel leefde ze in chatrooms, op imageboards, ze leefde in andermans systemen, het maakte niet uit waar haar tijdelijke lichaam bivakkeerde. Haar moeder had weleens gevraagd: ‘Wordt het niet tijd dat je het huis uit gaat?’ Haar vader had gezegd: ‘We gaan kostgeld vragen.’ Het kostgeld had niet geholpen, haar ouders hadden het ook nooit geïnd. Op haar 24ste woonde ze nog in haar kinderkamer bij haar ouders, die het misschien stiekem prettig vonden dat hun enige kind niet vertrok. Leven was een eindeloze poging om de jeugd te verlengen.

Kortstondig had ze als serveerster in een Thais restaurant in Den Haag gewerkt. Een neef van haar vader was getrouwd met een Thaise die een zus had met een restaurant. Ze kon daar terecht, en ze beleefde zelfs enig plezier aan het bedienen, ze bekeek de etende mensen zoals haar vader naar mieren keek – mieren waren zijn hobby, de rest was werk – tot ze erachter kwam dat haar ouders het restaurant betaalden om haar in dienst te nemen. Wat werk leek was arbeidstherapie, en van de ene dag op de andere stopte ze. ‘Houd op me te social engineeren,’ zei ze tegen haar ouders, ‘want dat kunnen jullie toch niet.’ Ze leefden in een bubbel, haar ouders, haar vader in

een semiwetenschappelijke bubbel die bestond uit biologie op havo- en vwo-niveau, haar moeder in de bubbel die hulpverlening heette. De moeder was maatschappelijk werkster. De meeste van haar cliënten waren junks en ze deed er ook nog een paar verwarde en getraumatiseerde bejaarden bij. Ze zagen de werkelijkheid niet, haar ouders, ze zagen niets. Wat ze zagen was nul, een taart die was besteld maar die om onduidelijke redenen nooit was geleverd. Wat zij zag toen ze naar haar ouders keek de dag dat ze zei dat ze moesten ophouden haar te social engineeren, deed pijn: twee behoorlijk hardwerkende en ook best slimme mensen die verslagen waren door hun enige dochter.

Medelijden kon ze zich niet permitteren, wie de mensen wilde verbeteren kon geen medelijden gebruiken, want het medelijden zegt: ‘Zo zijn jullie nu eenmaal, er is niets aan te doen.’ Het medelijden zegt: ‘Aan jullie kan niets verbeterd worden.’ Medelijden is een ander woord voor opgeven, voor defaitisme; waar het medelijden begint, daar begint ook de nederlaag.

De dag dat haar vader werd opgenomen in het ziekenhuis schreef Lillian een sollicitatiebrief aan BClever. Hun credo was: ‘Your Security Is Our Business’. Ze had slechts enkele van haar kwaliteiten opgesomd. De meeste van die kwaliteiten zouden tegen haar gebruikt kunnen worden. Op haar zeventiende was ze opgepakt door de politie, maar het had haar geen strafblad opgeleverd. Via Twitter had ze gedreigd om haar school op te blazen, ze wilde weten

of haar tweets serieus werden genomen. Ze wilde weten wanneer de politie in actie kwam. Daarna werd ze voorzichtiger. Haar Twitter-account had ze gesloten. ‘Hier kun je nog problemen mee krijgen als je later een baan zoekt,’ had de man van de politie gezegd. Lillian ging ondergronds.

‘Het is echt een puur administratieve functie,’ verklaart de man met de sproeten, ‘je hoeft je hier niet met netwerken bezig te houden, je hoeft niet te programmeren, je hoeft geen zwakke plekken te zoeken, het zal je allicht tegenvallen. Het zal een beetje saai zijn. Bereid je daarop voor.’

‘Maakt niet uit,’ antwoordt ze, ‘ik heb gezien wat jullie doen, ik weet ook hoe jullie zijn begonnen, ik bedoel, jullie waren ooit ook gewoon hackers. Ik vind BClever een cool bedrijf.’

De glimlach op de gezichten van de heren is breed. Dat horen ze graag, zeker uit haar mond. De oosterse prinses vindt hun bedrijf cool. Als ze straks naar huis rijden, als ze vervolgens de hond uitlaten en over hun dag nadenken kunnen ze tevreden zijn. Ze hebben miljoenen gekregen van *venture capitalists*, ze doen de it-beveiliging van zo ongeveer de hele overheid, maar ze hebben nog nooit van een oosterse prinses te horen gekregen dat ze een cool bedrijf hebben. Stiekem zullen ze denken: daarvoor doe je het.

Ze zou betere gedachten willen hebben, vriendelijkere gedachten, gedachten waarvan je zegt: ja, zo moet het denken zijn. De gruwelijkste gedachten zijn

de verleidelijkste gedachten. Steeds weer denkt ze, tegen haar zin in, dat de mensen gestraft moeten worden. Als de mens de afwijking is van het ideaal, dan kom je er niet met liefde, dan moeten er sancties aan te pas komen. Het verboden denken lokt haar.

‘En hobby’s?’ vraagt de man met de sproeten, ‘heb je ook hobby’s?’

‘Hobby’s,’ antwoordt ze, ‘ik houd van anime. Manga. *Spirited Away* heb ik misschien vijftig keer gezien.’

Zou *Spirited Away* hun iets zeggen? Ze kijken haar glimlachend maar nu ook een beetje doods aan. Dan zegt de kerel die geen sproeten heeft maar wel een paar flinke moedervlekken, de man die nog nauwelijks heeft gesproken: ‘We willen niet te groot worden. We willen iedereen persoonlijk kennen die voor ons komt werken. We willen de beste zijn, niet de grootste.’

‘Dat spreekt me aan,’ antwoordt Lillian.

Hij knikt alsof hij allang wist dat haar dat zou aanspreken. ‘Ook voor deze functie moeten we een *background check* doen,’ gaat hij verder.

‘Wat betekent dat eigenlijk?’ vraagt de man met de sproeten. ‘Wat staat daar?’ Hij wijst op haar pols.

Dat je een Chinees teken op je lichaam draagt waarvan je de betekenis niet kent, maakt een slechte indruk, daarom zegt ze snel: ‘Hoop.’

De kerels knikken instemmend. Een oosterse prinses heeft hoop én brengt hoop. Maar voor de mannen is hoop alleen kennelijk toch niet voldoende.